

Một số yếu tố ảnh hưởng đến quản lý thu bảo hiểm xã hội khối doanh nghiệp trên địa bàn quận Cầu Giấy

Phạm Thị Thanh Xuân

Học viên trường Đại học Kinh tế - Đại học Quốc gia Hà Nội

Hoàng Thị Hương

Trường Đại học Kinh tế - Đại học Quốc gia Hà Nội

Việc quản lý thu tốt, đảm bảo tiêu chí thu đúng, đủ, kịp thời là nhiệm vụ hàng đầu đối với cơ quan BHXH các cấp; bởi vì có thu đúng, thu đủ, thu kịp thời mới đảm bảo chi trả chế độ cho người lao động (NLĐ), góp phần ổn định cuộc sống của NLĐ trong quá trình làm việc không may bị rủi ro, nghỉ hưu trí, cũng như khi về già. Nghiên cứu yếu tố ảnh hưởng đến công tác quản lý thu bảo hiểm xã hội bắt buộc để từ đó tìm gia giải pháp nhằm hoàn thiện cũng như nâng cao hiệu quả thu BHXH bắt buộc khối doanh nghiệp trên địa bàn Quận Cầu Giấy là thực sự cần thiết.

1. Tình hình quản lý thu bảo hiểm xã hội bắt buộc khối doanh nghiệp trên địa bàn quận Cầu Giấy

1.1. Một số kết quả đạt được

- Về công tác lập kế hoạch quản lý thu BHXH bắt buộc đối với các doanh nghiệp:

Quận Cầu Giấy có diện tích đất đai cũng như giao thông thuận tiện, do đó có 1240 DN đóng quân trên địa bàn. Số đối tượng tham gia BHXH tăng không ngừng theo từng năm; Số tiền thu BHXH các đơn vị ngày càng tăng, mức độ thực hiện thu BHXH luôn hoàn thành vượt mức so với kế hoạch đề ra. Mức thu BHXH bắt buộc của quận Cầu Giấy trong 3 năm từ năm 2019 đến năm 2021 vừa qua đều vượt mức kế hoạch đề ra (100,29% - 102,85%). Đây chính là thuận lợi lớn để BHXH quận, khai thác triệt để hiệu quả nguồn lực sẵn có, vừa đảm bảo được số thu theo kế hoạch được giao, vừa góp phần an sinh xã hội, phát triển sự nghiệp BHXH.

Đạt được kết quả trên BHXH quận Cầu Giấy ngoài các biện pháp quản lý thu hiệu quả, công tác thu BHXH ngày càng đi vào nề nếp, các biện pháp quản lý chặt chẽ đối tượng tham gia và số thu BHXH bắt buộc, sự phối hợp giữa các ban ngành chức năng, BHXH quận Cầu Giấy đã không ngừng cải tiến thủ tục hành chính trong các năm qua, nhất là thủ tục trong công tác quản lý thu BHXH, thực hiện đúng quy trình cơ chế thu một cửa.

-Về công tác tổ chức thực hiện thu BHXH bắt buộc đối với các doanh nghiệp trên địa bàn quận Cầu Giấy, thành phố Hà Nội đạt một số kết quả:

BHXH quận Cầu Giấy đã rất chú trọng đến công tác phân cấp quản lý thu BHXH bắt buộc khối DN. BHXH quận Cầu Giấy hiện nay tổ chức thu BHXH bắt buộc cho các DN trên địa bàn quận, tuy nhiên cũng có một số đơn vị đóng trên địa bàn nhưng đang

tham gia tại khối trực thu BHXH thành phố. Vì vậy, BHXH quận Cầu Giấy tiến hành xác định những DN thuộc phạm vi mình quản lý từ đó phân chia khối doanh nghiệp (DN) thành 3 loại hình gồm: Doanh nghiệp nhà nước (DNNN), Doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài, Doanh nghiệp ngoài quốc doanh (DNNQD). Các cán bộ chuyên quản thu BHXH dưới sự phân công của lãnh đạo, đảm nhiệm quản lý theo từng loại hình đơn vị để hoàn thành tốt công việc.

Về công tác kiểm tra, kiểm soát thu BHXH bắt buộc khối DN trên địa bàn quận Cầu Giấy: Thực hiện đúng theo Quyết định 595/QĐ-BHXH ngày 14/04/2017 của BHXH Việt Nam thì trong năm tài chính cơ quan BHXH trực thuộc phải hậu kiểm được ít nhất 50% số đơn vị trên địa bàn. Công tác kiểm tra đã được chú trọng và tăng dần qua từng năm, năm sau luôn cao hơn năm trước. Năm 2019, BHXH quận Cầu Giấy thực hiện kiểm tra được 05 cuộc kiểm tra, đến năm 2021 đã thực hiện được 12 cuộc kiểm tra; tăng gấp 2,4 lần so với năm 2019.

1.2. Một số hạn chế và nguyên nhân

Đội ngũ cán bộ của BHXH quận Cầu Giấy có rất nhiều cán bộ trẻ, ít kinh nghiệm thực tế; trong khi công tác giải quyết chế độ chính sách BHXH yêu cầu sự chính xác, hiểu sâu rộng về luật.

Sự phối kết hợp giữa BHXH quận với các ngành mới chỉ tập chung ở khâu kiểm tra liên ngành; còn lại thiếu sự đồng bộ, chưa tạo được áp lực cần thiết để DN tự giác tham gia BHXH bắt buộc cho NLĐ đúng, đủ và kịp thời.

Lao động làm việc trong một số các DN không ổn định nơi làm việc, nhiều doanh nghiệp chủ yếu là lao động phổ thông không được đào tạo bài bản, làm việc vì lợi ích trước mắt do đó khi họ tham gia BHXH thì sự hiểu biết của họ về quyền lợi của mình còn nhiều hạn chế.

Các DN hoạt động trên địa bàn quận Cầu Giấy hầu như là các DN nhỏ và siêu nhỏ, nên chỉ chú trọng vào hoạt động sản xuất kinh doanh để kiếm lợi nhuận mà chưa chú trọng vào hoạt động tham gia BHXH.

Chế tài xử lý vi phạm luật BHXH như hiện nay chưa đủ mức răn đe. Cơ quan BHXH có thể nắm chắc tình hình thu nộp BHXH của đơn vị, nộp chậm muộn sẽ có phát sinh tính lãi nhưng mức lãi phạt còn thấp so với lãi suất ngân hàng.

Tình trạng đóng BHXH không đúng thời gian quy định còn diễn ra ở nhiều DN. Khối DNNQD là khối có nhiều đơn vị trốn đóng BHXH cho NLĐ nhất, dẫn đến số thu BHXH của khu vực này còn chưa đúng với tình hình thực tế.

2. Một số yếu tố ảnh hưởng đến công tác thu bảo hiểm xã hội bắt buộc đối với các doanh nghiệp trên địa bàn quận Cầu Giấy

2.1. Ảnh hưởng từ phía chính sách và công tác quản lý

Nhà nước chưa ban hành các văn bản quy định đối với các cơ quan quản lý nhà nước, vì vậy để làm rõ ảnh hưởng của chính sách đến hoạt động quản lý thu BHXH bắt buộc, đề tài chủ yếu phân tích sự ảnh hưởng từ một số yếu tố như: thủ tục tham gia, thủ tục hưởng, mức đóng, mức hưởng, và mức xử phạt đến hiệu quả của công tác quản lý thu BHXH bắt buộc trên địa bàn quận Cầu Giấy.

Theo khảo sát, thì 61,5% số người sử dụng lao động (NSDLĐ) được hỏi cho rằng thủ tục đăng kí tham gia và thanh toán hiện nay là khá đơn giản và nhanh gọn, chiếm phần nhiều. Tuy vậy, vẫn còn 38,5% số NSDLĐ nhận xét là thủ tục còn rườm rà bởi theo họ thì việc áp dụng giao dịch điện tử sẽ mất thêm chi phí mua phần mềm kê khai của DN, thứ hai là những DN này cũng không có kế toán để đáp ứng đầy đủ nghiệp vụ về BHXH...

Công tác kiểm tra thanh tra việc thực hiện chính sách BHXH tuy đã được thực hiện ngày một nhiều nhưng do thiếu chế tài xử phạt mạnh, các văn bản quy định xử phạt còn chưa rõ ràng, khoa học, dẫn tới hiệu quả của công tác này còn chưa cao, số nợ đọng thu hồi được còn ít so với tổng nợ mà đơn vị phải trả cho cơ quan BHXH.

Theo khảo sát có 54,55% số DN cho rằng mức phạt hiện tại chưa đủ sức răn đe; 45,45% còn lại cho rằng mức phạt hiện tại là phù hợp. BHXH Việt Nam áp dụng hình thức xử phạt hành chính là tính lãi nhưng lại thấp hơn lãi suất ngân hàng. Nếu DN vay ngân hàng để đóng BH thì phải chịu mức lãi suất 18%, trong khi lãi chậm nộp BHXH hiện nay chỉ là 12,79%. Nên đa số chủ DN chọn giải pháp là chịu phạt chậm nộp BHXH.

Công tác thông tin tuyên truyền, giải đáp các chế độ BHXH được cơ quan BHXH quận Cầu Giấy thực hiện nhưng tần suất tuyên truyền thưa, không định kỳ, không thực hiện thường xuyên, liên tục. Nội dung và hình thức tuyên truyền còn nhiều hạn chế, chưa có nhiều đổi mới.

Theo số liệu khảo sát 20 cán bộ BHXH quận Cầu Giấy về công tác tuyên truyền trong thời gian qua thì có 25% đánh giá đạt kết quả tốt; 41,65% đánh giá là đạt kết quả khá; 24,64% đánh giá đạt kết quả trung bình và 8,71% đánh giá đạt kết quả yếu. Một số ý kiến của cán bộ BHXH cho rằng công tác tuyên truyền chính sách BHXH đến người dân là chưa mang lại hiệu quả, số đợt tuyên truyền trong một năm còn quá ít, hình thức tuyên truyền vẫn còn đơn điệu.

2.2. Ảnh hưởng từ phía các doanh nghiệp

Các DN đặc biệt là các DNNQD dưới 10 lao động do mới thành lập nên chưa có khả năng đóng BHXH cho lao động. Các chủ sử dụng lao động không tự giác đăng ký tham gia nộp BHXH cho NLĐ. Cũng có những DN đăng ký thành lập nhưng không hoạt động hay hoạt động trong thời gian ngắn rồi giải thể nên cơ quan BHXH quận không có cơ sở để thực hiện thu BHXH.

Qua số liệu khảo sát cho thấy vẫn còn 21% số DN biết rất ít hoặc không biết về chính sách BHXH và quyền lợi của họ khi tham gia. Hạn chế này gắn với một phần trách nhiệm của ngành BHXH, rõ ràng công tác tuyên truyền để làm sao DN và người dân hiểu rõ, hiểu đúng về BHXH vẫn còn là cả một quá trình gian nan. Những DN mới thành lập hoặc mở rộng quy mô sản xuất kinh doanh thường có nhu cầu tuyển dụng lớn, thu hút NLĐ vào làm việc. Những đơn vị này có vai trò rất quan trọng trong việc phát triển đối tượng tham gia BHXH bắt buộc khối DN.

2.3. Ảnh hưởng từ phía người lao động

Nhận thức về BHXH của mọi người dân nói chung và NLĐ nói riêng còn bị hạn chế chưa hiểu hết ý nghĩa cao đẹp của BHXH, chưa thấy rõ bản chất ưu việt của BHXH. Hầu hết NLĐ chưa hiểu rõ tầm quan trọng, quyền lợi, trách nhiệm và nghĩa vụ của mình là phải tham gia BHXH để đóng góp vào quỹ BHXH, nguồn lực tài chính quan trọng, vừa đảm bảo quyền lợi cho NLĐ hưởng các chế độ BHXH, vừa góp phần ổn định chính trị, phát triển kinh tế xã hội của đất nước.

Do sức ép việc làm và đời sống, cho dù biết quyền lợi hợp pháp, chính đáng của mình bị xâm phạm, nhưng NLĐ không dám đấu tranh với chủ sử dụng lao động để đòi hỏi quyền được tham gia BHXH, dẫn tới việc chủ sử dụng lao động ngang nhiên vi phạm số tiền BHXH mà đáng ra NLĐ được hưởng bằng nhiều hình thức khác nhau như: đóng ít hơn số tiền thực tế được đóng, trốn đóng BHXH.

3. Gợi ý một số giải pháp hoàn thiện công tác quản lý thu bảo hiểm xã hội bắt buộc đối với các doanh nghiệp trên địa bàn quận Cầu Giấy

* Lập kế hoạch thu bảo hiểm xã hội bắt buộc đối với các doanh nghiệp

- Tăng cường quản lý và mở rộng đối tượng tham gia hiểm xã hội bắt buộc: đảm bảo phương châm của ngành BHXH là thu kịp thời, đúng đối tượng, đủ số lượng theo quy định của Pháp luật về BHXH. BHXH Cầu Giấy cần tăng cường hơn nữa công tác quản lý đối tượng tham gia để có thể hoàn thành công việc được giao.

Mở rộng đối tượng tham gia BHXH bắt buộc là một nguyên tắc quan trọng nhằm đảm bảo tính bền vững của quỹ BHXH, tạo sự ổn định và phát triển an sinh xã hội. BHXH quận Cầu Giấy cần chủ động hơn trong công tác phối hợp tuyên truyền với các cơ quan ban ngành liên quan, như Hội phụ nữ, Đoàn thanh niên.

- Tăng cường các biện pháp để quản lý mức đóng và phương thức đóng BHXH bắt buộc đối với các doanh nghiệp. Thực hiện đúng trình tự, thủ tục tham gia BHXH bắt buộc. BHXH quận Cầu Giấy cần phối hợp chặt chẽ với cơ quan thuế để đối chiếu số lao động tham gia BHXH tại đơn vị, mức lương đóng BHXH với dữ liệu quyết toán thuế thu nhập cá nhân. Qua đối chiếu sẽ xác định được chênh lệch giữa số lao động đã tham gia BHXH với số lao động phát sinh thu nhập tại đơn vị và chênh lệch giữa mức lương làm căn cứ đóng BHXH với mức thu nhập chịu thuế. Từ đó phát hiện ra những sai phạm trong việc trốn đóng BHXH, đóng không đúng tiền lương của người lao động để xây dựng kế hoạch thanh tra, kiểm tra các đơn vị này.

* Giải pháp hoàn thiện công tác tổ chức thực hiện thu bảo hiểm xã hội bắt buộc đối với các doanh nghiệp

- Nâng cao năng lực của đội ngũ cán bộ Bảo hiểm xã hội: Cần phải sắp xếp tổ chức cán bộ theo hướng chuyên sâu, cần phân định rõ ràng chức năng, nhiệm vụ quyền hạn của từng bộ phận, từng cá nhân và phải chịu trách nhiệm trực tiếp với Giám đốc BHXH huyện. BHXH Cầu Giấy cần cử các cán bộ trong cơ quan đi học hỏi kinh nghiệm ở các địa phương khác và đi học các lớp bồi dưỡng nâng cao nghiệp vụ do BHXH Việt Nam, BHXH thành phố tổ chức. Cần thường xuyên tổ chức các buổi tọa đàm để các cán bộ trong cơ quan có thể trao đổi kinh nghiệm về chuyên môn nghiệp vụ.

- Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin trong công tác thu bảo hiểm xã hội bắt buộc: Việc ứng dụng công nghệ thông tin trong việc quản lý nghiệp vụ BHXH mang lại rất nhiều lợi ích. Do vậy, ngành BHXH cần áp dụng mạnh mẽ hơn nữa công nghệ thông tin trong quản lý các đối tượng tham gia BHXH, quản lý

thu, chi BHXH, quản lý tài chính kế toán, bên cạnh đó còn phải tăng cường về cơ sở vật chất kỹ thuật công nghệ cho các cơ quan BHXH các cấp.

- Khắc phục nợ đọng tiền đóng bảo hiểm xã hội bắt buộc đối với các doanh nghiệp: Xử phạt nghiêm minh vi phạm về đóng BHXH, quyết liệt khởi kiện các đơn vị nợ lớn, thời gian nợ kéo dài mà sau khi cơ quan BHXH đã thực hiện các biện pháp hành chính nhưng không chuyển biến. Những DN cố tình vi phạm, có thể tiến hành các biện pháp mạnh tay hơn, áp dụng quyết liệt các chế tài, phối hợp các cơ quan có thẩm quyền xử lý.

- Cải cách thủ tục hành chính trong thực hiện thu bảo hiểm xã hội bắt buộc: Các thủ tục thu nộp càng đơn giản, gọn nhẹ càng giúp các đối tượng tham gia cảm thấy hào hứng và tích cực hơn vào công tác thu nộp BHXH. Để làm được điều này cần:

Thực hiện cơ chế thu BHXH một cửa tại BHXH quận Cầu Giấy. Thực hiện công khai các giấy tờ, văn bản hướng dẫn, các thủ tục tham gia BHXH trên các phương tiện thông tin đại chúng nhằm tránh cho các đối tượng hiểu sai quy định, làm sai quy định và phải đi lại giao dịch nhiều.

* Giải pháp hoàn thiện công tác kiểm tra, hậu kiểm thu bảo hiểm xã hội bắt buộc đối với doanh nghiệp

Hàng năm, cán bộ chuyên quản lý thu phải xây dựng kế hoạch và nghiêm túc thực hiện, tổ chức kiểm tra hồ sơ đóng BHXH tại đơn vị sử dụng lao động ít nhất đạt 50% số đơn vị trên địa bàn quận. Việc kiểm tra nhằm đối chiếu hồ sơ đơn vị quản lý với nội dung khi kê khai tham gia BHXH. Sau khi kiểm tra cần lập biên bản theo quy định và hướng dẫn đơn vị phục những sai sót (nếu có) theo quy định.

Tăng cường công tác thanh kiểm tra liên ngành: thanh tra lao động, thanh tra tài chính và kiểm tra của cơ quan BHXH, kiểm tra của tổ chức công đoàn. Phối hợp với Liên đoàn lao động quận để tham mưu với UBND quận chỉ đạo thành lập các tổ chức công đoàn tại các doanh nghiệp để đôn đốc, nhắc nhở đơn vị phải khai báo đúng số lao động và đóng BHXH bắt buộc đầy đủ theo quy định./.

Tài liệu tham khảo

BHXH Cầu Giấy (2022), Báo cáo công tác thu BHXH qua các năm (2019-2021)

BHXH Việt Nam (2016), Quyết định 1518/QĐ-BHXH ban hành quy định hoạt động thanh tra chuyên ngành đóng BHXH, BHYT, BHTN và hoạt động kiểm tra của BHXH Việt Nam.

BHXH Việt Nam (2017), Quyết định 959/QĐ-BHXH ngày 14/04/2017 của Tổng giám đốc BHXH Việt Nam quy định quản lý thu BHXH, BHYT, BHTN; quản lý sổ BHXH, thẻ BHYT.